

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КРЕМЕНЧУЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ МИХАЙЛА ОСТРОГРАДСЬКОГО
Факультет права, гуманітарних і соціальних наук
Кафедра «Психології, педагогіки та філософії»

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Проректор з науково-педагогічної
та методичної роботи

В. В. Костін

2023 р.

**РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ООК 9 «СУЧАСНІ ПСИХОЛОГІЧНІ ТЕХНОЛОГІЇ В
КОНСУЛЬТУВАННІ»**

Другого (магістерського) освітнього рівня

спеціальність 053 «Психологія»

освітньо-професійна програма 053 «Психологія»

Робоча програма навчальної дисципліни «Сучасні психологічні технології в консультуванні» розроблена на основі освітньо-професійної програми «Психологія», підготовки здобувачів освіти освітнього рівня «Магістр» за спеціальністю 053 «Психологія» та відповідних нормативних документів

Робочу програму розробила:

доцент кафедри психології, педагогіки та філософії, кандидат психологічних наук Білоус Р. М.

Робочу програму обговорено та схвалено на засіданні кафедри психології, педагогіки та філософії, протокол №_1__ від _01.09._____2023 р.

Гарант освітньої програми _____ Ольга ЛІТВІНОВА

Завідувач кафедри _____ Ольга ЛІТВІНОВА

Робочу програму обговорено та схвалено на засіданні науково-методичної ради факультету права, гуманітарних і соціальних наук протокол №_1__ від __04.09._____2023 р.

Голова науково-методичної ради _____ Людмила ВАСЕЧКО

Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 5,0	Галузь знань 05 Соціальні і поведінкові науки	цикл дисциплін професійної підготовки	
	Напрямок підготовки 053 «Психологія»		
Модулів – 1	Спеціальність (професійне спрямування): магістр з психології	Рік підготовки: (курс)	
Змістових модулів – 2		1-й	1-й
Індивідуальне науково-дослідне завдання – немає		Семестр	
Загальна кількість годин – 150		1-й	1-й
		Лекції	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 2,7 самостійної роботи студента – 7,5	Освітньо-кваліфікаційний рівень: магістр	26	10
		Семінарські	
		10	2
		Практичні	
		20	2
		Самостійна робота	
		94 год.	136
Вид контролю: диференційований залік			

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить:

для денної форми навчання – 56:94

для заочної форми навчання – 14:136

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета: дисципліна «Сучасні психологічні технології в консультуванні» покликана сформувати професійну компетентність щодо основних питань організації та проведення тренінгів, різних психотерапевтичних практик, впливів, пов'язаних з особистісними та поведінковими трансформаціями. Вивчення основних положень навчального курсу передбачає ознайомлення здобувачів вищої освіти з техніками та методами психологічних і соціально-психологічних впливів, що використовуються у психології, оволодіння знаннями і навичками, необхідними для практичної реалізації психологічних технологій у різноманітних психологічних практиках.

Основними **завданнями** вивчення дисципліни «Сучасні психологічні технології в консультуванні» є: ознайомлення з сучасними теоріями та підходами, які лежать в основі психотехнологій; вивчення структури, змісту та видів психотехнологій, специфіки їх застосування; забезпечення магістрантів практичними навичками використання сучасних інтегративних психотехнологій; опанування складовими психотехнології: мета та завдання, стратегія, тактики, алгоритми моделювання; оволодіння технологіями проектування тренінгових технологій для різних вікових категорій, у тому числі в дистанційному та змішаному форматах.

В результаті вивчення курсу студенти повинні набути *практичних навичок та умінь* щодо:

знати: основні поняття та термінологічний тезаурус сучасних психологічних практик; принципи використання психологічних технологій; історію розвитку психологічних практик та їхнього технологічного забезпечення; спроможність та ефективність дії психологічних технологій; особливості реалізації психологічних технологій з урахуванням соціального контексту; наукові та навчально-методичні джерела щодо опанування сучасних психологічних прийомів і методик; технологію особистісного та професійного зростання, профілактику особистісного та професійного вигорання;

уміти: відрізняти різні види психологічних технологій, розуміти їх особливості реалізації та застосування; класифікувати види сучасних психологічних технологій; робити висновки щодо результатів використання психологічних технологій; застосовувати різні види психологічних впливів у різних видах психологічних практик; самостійно використовувати психологічні технології у практичній діяльності; розвивати та удосконалювати психологічні технології з урахуванням потреб історичного часу; використовувати психологічні техніки та методи щодо самовдосконалення, саморозвитку, навчання та перенавчання.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти оволодіють наступними загальними та професійними компетентностями:

ЗК 1. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях; ЗК 3. Здатність генерувати нові ідеї (креативність); ЗК 4. Уміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми; ЗК 6. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів); ЗК 7. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо; ЗК 9. Здатність мотивувати людей та рухатися до спільної мети;

СК 3. Здатність обирати і застосовувати валідні та надійні методи наукового дослідження та/або доказові методики і техніки практичної діяльності; СК 4. Здатність здійснювати практичні діяльності (тренінгові, психотерапевтичну, консультаційну, психодіагностичну та іншу залежно від спеціалізації) з використанням науково верифікованих методів та технік; СК 5. Здатність організовувати та реалізовувати просвітницьку та освітню діяльність для різних категорій населення у сфері психології; СК 7. Здатність приймати фахові рішення у складних і непередбачуваних умовах, адаптуватися до нових ситуацій професійної діяльності; СК 8. Здатність оцінювати межі власної фахової компетентності та підвищувати професійну кваліфікацію; СК 9. Здатність дотримуватися у фаховій діяльності норм професійної етики та керуватися загальнолюдськими цінностями; СК 10. Здатність розробляти та впроваджувати інноваційні методи індивідуальної та групової психологічної

допомоги (психологічне консультування, психологічна корекція, психоедукація) клієнтам у складних життєвих ситуаціях.

Зміст дисципліни «Сучасні психологічні технології в консультуванні» сформульований у наступних програмних результатах навчання:

ПРН 4. Робити психологічний прогноз щодо розвитку особистості, груп, організацій; ПРН 5. Розробляти програми психологічних інтервенцій (тренінг, психотерапія, консультування тощо), провадити їх в індивідуальній та груповій роботі, оцінювати якість; ПРН 6. Розробляти просвітницькі матеріали та освітні програми, впроваджувати їх, отримувати зворотній зв'язок, оцінювати якість; ПРН 8 Оцінювати ступінь складності завдань діяльності та приймати рішення про звернення за допомогою або підвищення кваліфікації; ПРН 9. Вирішувати етичні дилеми з опорою на норми закону, етичні принципи та загальнолюдські цінності; ПРН 11. Здійснювати адаптацію та модифікацію існуючих наукових підходів і методів до конкретних ситуацій професійної діяльності.

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 150 год./5 кредитів ECTS.

2. Програма навчальної дисципліни

Змістовний модуль 1. Теоретичні основи сучасних психотехнологій у діяльності психолога-практика

Тема 1 Сучасні психологічні технології та їхні різновиди. Поняття технології. Види і зміст сучасних інтегративних психотехнологій. Застосування наступних принципів при конструюванні психологічних технологій. Принцип обумовленості: психіка є складною багаторівневою системою взаємопов'язаних просторово-часових свідомих і несвідомих компонентів, між якими існує інформаційно-енергетична взаємодія (цілісність психічної реальності). Наслідки принципу обумовленості: нерівноважний стан системи може змінювати і попередній лінійний стан, з якого з'явився (наслідок змінює причину), тому клієнт у стані кризи по-новому інтерпретує факти минулого (в залежності від свого стану), тим самим спотворюючи реальність; однаково нерівноважних станах (кризи) можуть переважити різні вектори розвитку психіки (прогрес або регрес); змістовна мета консультування багато в чому визначає його процес, тому цілепокладання є частиною процесу вирішення проблеми. Принцип позитивності: дисбаланс психіки в кризі завжди суб'єктивно оцінюється як поганий стан (негатив), тому центрованість психолога і клієнта на позитивному матеріалі (досвіді, перспективи) є енергетичним поштовхом для розвитку системи. Наслідки принципу позитивності: аналіз і усвідомлення клієнтом свого стану, позитивних і негативних сторін; ототожнення психолога зі станом клієнта через емоційно-чуттєве вживання; моделювання перспектив розвитку системи через постановку мети, вибір внутрішньої стратегії і тактик досягнення цілей, вибір і присвоєння ресурсів; приведення

системи в рівновагу на новому рівні самоорганізації через позитивне налаштування до нової ситуації.

Тема 2. Технологія психологічних і соціально-психологічних впливів. Поняття впливу. Види психологічних впливів. Види соціально-психологічних впливів: безпосередні та опосередковані, вмотивовані та невмотивовані, глибокі та поверхові, ефектні та невиразні, імпліцитні та експліцитні, індивідуальні та фронтальні, конструктивні та деструктивні, життєдайні та згубні, навмисні та ненавмисні, очікувані та неочікувані, постійні та зміні, прямі та непрямі, сильні та слабкі, спорадичні та систематичні, усвідомлювані та неусвідомлювані.

Тема 3. Поняття тренінгових технологій та їхні різновиди. Тренінгові технології та їхні завдання. Різновиди психологічних тренінгів: психокоригуючий тренінг, психотерапевтичний тренінг, тренінги з групами хворих, тренінг особистісного зростання, індивідуальний тренінг, аутогенний тренінг, груповий тренінг. КППТ-модель плекання психологічної стійкості.

Тема 4. Сучасні психотехнології у професіографічній діяльності психолога. Психологічний прийом – одиничний засіб впливу на особистість з метою діагностики, рефлексії або зняття психологічної напруги. Психотехніка: психологічні аспекти діяльності (С. Штерн, Р. Мюнстерберг) – профвідбір і профорієнтація, вивчення втоми й адаптації, психологія реклами, вивчення і тренування психічних функцій; прикладна психологія (інженерна, військова, космічна, медична тощо); комплекс психологічних прийомів впливу на психіку в діяльності психолога (в діагностиці, корекції, консультуванні тощо). Психотехнологія як психотехнічна система, алгоритмізований і структурований комплекс психотехнік, спрямований на вирішення психологічних проблем особистості з синергетичним ефектом. Інтегративна психотехнологія – побудована на техніках інтегрування особистості в ціле, прийняття себе як цілого, виявлення внутрішніх ресурсів для вирішення проблеми. Інтеграція як усвідомлення конфліктів між фрагментами свідомості, рефлексія і прийняття сценічного образу. Інтенсивна психотехнологія – заснована на активних формах впливу та використання змінених станів свідомості. Тут інтенсивність досягається за рахунок змінених (трансних, гіпнотичних), розширених (медитативні, дихальні, релаксаційні та ін. техніки) Інтенсивна інтегративна психотехнологія – як психотехнічна система, яка сприяє цілісності свідомості як психолога так і клієнта.

Змістовий модуль 2. Практичні основи сучасних психологічних технологій

Тема 5. Психотехнології трансформаційного виміру. Види трансформаційних технологій у психології. Психосинтез Роберто Ассаджіолі. Розширена картка людської психіки Станіслава Грофа. Інтегральна психологія Кена Уілбера. Логотерапія Віктора Франкла. Позитивна психотерапія Носсрата Пезешкіана.

Тема 6. Психоаналітичні технології. Класичний психоаналіз Зигмунда Фрейда. Індивідуальна психологія та психотерапія Альфреда Адлера. Кататимно-імагінативна психотерапія (символдрама).

Тема 7. Психотехнології цілісного «Я». Гештальт-терапія Ф. С. Перлза. Транзакційний аналіз Е. Берна.

Тема 8. Технології у тілесно-орієнтованій психотерапії. Поняття тілесно-орієнтованої психотерапії. Характероаналіз В. Райха. Біоенергетичний психоаналіз А. Лоуена. Біосинтез (соматична терапія) Д. Боаделла. Терапія Ф. Александера. Терапія

розвитку тілесної енергії М. Фельденкрайза.

3. Структура навчальної дисципліни

4.

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин									
	денна форма					заочна форма				
	усього	у тому числі				усього	у тому числі			
		л	сем.	прак	с.р.		л	сем.	прак	с.р.
Змістовий модуль 1. Теоретичні основи сучасних психотехнологій у діяльності психолога-практика										
Тема 1. Сучасні психологічні технології та їхні різновиди	16	2	2		12	15	1			14
Тема 2. Технологія психологічних і соціально-психологічних впливів	16	2	2		12	18	1	1		16
Тема 3. Поняття тренінгових технологій та їхні різновиди	20	4	4		12	19	1			18
Тема 4. Сучасні психотехнології у професіографічній діяльності психолога	20	4	2		14	22	1	1		20
Разом за змістовим модулем 1	72	12	10		50	74	4	2		68
Змістовий модуль 2. Практичні основи сучасних психологічних технологій										
Тема 5. Психотехнології трансформаційного виміру	22	4		6	12	16	2			14
Тема 6. Психоаналітичні технології	20	4		4	12	18	1		1	16
Тема 7. Психотехнології цілісного «Я»	16	2		4	10	20	1		1	18
Тема 8. Технології у тілесно-орієнтованій психотерапії	20	4		6	10	22	2			20
Разом за змістовим модулем 2	78	14		20	44	76	6		2	68
ІНДЗ – к/р		-		-	-					
Семестровий контроль – залік	-	-	-	-						
Усього годин	150	26	10	20	94	150	10	2	2	136

4. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		дфн	зфн
1	Сучасні психологічні технології та їхні різновиди	2	-
2	Технологія психологічних і соціально-психологічних впливів	2	1
3	Поняття тренінгових технологій та їхні різновиди	4	-
4	Сучасні психотехнології у професіографічній діяльності психолога	2	1
	Усього	10	2

5. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		дфн	зфн
1	Психотехнології трансформаційного виміру	6	-
2	Психоаналітичні технології	4	1
3	Психотехнології цілісного «Я»	4	1
4	Технології у тілесно-орієнтованій психотерапії	6	-
	Усього	20	2

6. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		дфн	зфн
1	Сучасні психологічні технології та їхні різновиди	12	14
2	Технологія психологічних і соціально-психологічних впливів	12	16
3	Поняття тренінгових технологій та їхні різновиди	12	18
4	Сучасні психотехнології у професіографічній діяльності психолога	14	20
5	Психотехнології трансформаційного виміру	12	14
6	Психоаналітичні технології	12	16
7	Психотехнології цілісного «Я»	10	18
8	Технології у тілесно-орієнтованій психотерапії	10	20
	Усього	96	136

Завдання до самостійної роботи:

- 1) підготовка до семінарських занять;
- 2) підготовка і виступи з доповідями, презентаціями;
- 3) проведення консультацій з урахуванням відповідних етапів психоконсультавання;
- 4) складання протоколів спостерігача в процесі консультативної роботи.

7. Методи навчання

Словесні: лекція (традиційна, проблемна) із застосуванням комп'ютерних інформаційних технологій (презентація); розповідь; бесіда; дискусія.

Наочні: спостереження, ілюстрація, демонстрація.

За логікою передачі і сприймання навчальної інформації: індуктивні, дедуктивні, аналітичні, синтетичні.

За характером навчальної діяльності студентів: репродуктивні, проблемного викладу (ситуаційне моделювання, методи інтерактивної взаємодії, метод аналізу життєвих ситуацій); частково-пошукові.

Стимулювання інтересу до навчання: навчальні дискусії; створення ситуації пізнавальної новизни; створення ситуацій зацікавленості (метод цікавих аналогій тощо).

8. Методи контролю

Контроль і оцінювання знань, вмінь та навичок студентів складається з двох етапів: поточного контролю роботи студентів; підсумкового контролю (диференційний залік).

Поточний контроль здійснюється в процесі вивчення дисципліни на семінарських заняттях і проводиться у терміни, які визначаються календарним планом та розкладом. Завданням поточного контролю є перевірка розуміння та засвоєння теоретичних знань і практичних умінь щодо застосування сучасних психотехнологій у процесі консультативної взаємодії з клієнтом.

Об'єктами поточного контролю знань студентів є: систематичність, своєчасність та результативність роботи над вивченням програмного матеріалу дисципліни; виконання завдань для самостійної роботи; представлення конкретних психотехнологій відповідно до психологічних напрямів та об'єктів психологічної інтервенції.

Поточний контроль знань, вмінь та навичок студентів передбачає застосування таких видів: тестові завдання; обговорення проблеми, дискусія; аналіз конкретних практичних кейсів; презентація за обраною тематикою сучасних психотехнологій.

Об'єктом підсумкового контролю знань студентів у формі диференційованого заліку є самостійне проведення консультації з використанням сучасних психотехнологій.

8. Розподіл балів, що отримують студенти

Вид занять	Змістовий модуль №1	Змістовий модуль №2	Сума
	T1 – T4	T5 – T8	
Лекції	2	3	5
Семінарські заняття	15 (3x5)	20 (4x5)	35
Виконання завдань до самостійної роботи	15 (3x5)	15 (3x5)	30
Тести МК-1, МК-2	5	5	10
Всього	35	45	80
Диференційований залік			20
Усього			100

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для іспиту
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

9. ПОЛІТИКА ДОБРОЧЕСНОСТІ

Виконання навчальних завдань і робота в курсі має відповідати вимогам Кодексу академічної етики Кременчуцького національного університету імені Михайла Остроградського (затвердженого наказом № 283-1 від 05.11.2018 року) <https://cutt.ly/8UWZ22t>.

10. Методичне забезпечення

Спеціальна література; друковані періодичні видання; ілюстративний матеріал, методичні вказівки до проведення семінарських занять та самостійної роботи студентів, робоча навчальна програма.

11. Рекомендована література

Базова

1. Дискурсивні технології самопроєктування особистості: колективна монографія / Н. В. Чепелева, М. Л. Смульсон, С. Ю. Рудницька, О. В. Зазимко та ін. Київ, 2019. 170 с.
2. Інноваційні технології розвитку психологічних ресурсів особистості: колективна монографія / відпов. ред. Н. І. Тавровецька. Херсон: Вид-во ФОП Вишемирський В. С., 2019. 354 с.
3. Павлюк М. М., Шепельова М. В. Сучасні психологічні технології надання психологічної допомоги сім'ям постраждалих у подоланні складних життєвих обставин: практичний посібник. Київ: Інститут психології імені Г. С. Костюка НАПН України, 2020. 124 с.
4. Психологічні технології ефективного функціонування та розвитку особистості: монографія / [за ред.: С. Д. Максименка, С. Б. Кузікової, В. Л. Зливкова]. Суми: Вид-во СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2019. 540 с.
5. Розов В. І. Адаптивні антистресові психотехнології: навч. посібн. Київ: Кондор, 2005. 278 с.
6. Федоренко Р. П., Шкарлатюк К. І. Психологічний практикум з консультування: зміст, прийоми, технології [Текст]: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. III-IV рівнів акредитації. Луцьк: Східноєвроп. Нац. Ун-т ім. Лесі Українки, 2012. с. (Посібники та підручники ВНУ ім. Лесі Українки). <http://evnuir.vnu.edu.ua/handle/123456789/770>.
7. Шебанова В. І. Практики консультування та терапії в кризових ситуаціях: навчально-методичні рекомендації [Текст]. Херсон: Вид-во ПП Вишемирський В. С., 2017. 136 с.

Додаткова

1. Васьківська С. В. Основи психологічного консультування : навчальний посібник. Київ: Четверта хвиля, 2004. 256 с.
2. Вереїна Л. В. Основи проведення соціально-психологічних тренінгів: навчальний посібник. Луганськ: Вид-во СНУ ім. В. Даля, 2010. 120 с.
3. Вітковська О. І. Професійне самовизначення особистості і практичні аспекти професійної консультації. Київ: Наук. світ, 2001. С. 64–74.
4. Герасіна С. В., Гуріна З. В. Практичний досвід психологічної реабілітації учасників АТО у рекреаційно-оздоровчому Центрі міста Хирів. Актуальні проблеми психології. Том XI. Психологія особистості, 2017. Випуск 15. С. 18-27.
5. Грись А. М., Максименко С. Д. Практика роботи психологів із військовослужбовцями, що повернулися із зони АТО: досвід та перспективи. Актуальні проблеми психології: Збірник наукових праць Інституту психології імені Г.С. Костюка НАПН України. Том. XI: Психологія особистості, 2017, Випуск 15. С. 102-113.
6. Католик Г., Калька Н. Психологія особистості (в схемах, презентаціях і таблицях): навчальний посібник. Львів: ЛьвДУВС, 2022. 158 с.
7. Коєн Д., Маннарїно Е., Деблінжер Е. Психотерапія з дітьми та підлітками, які пережили травму або втрату. Львів: Свічадо, 2015. 264 с.
8. Кокурн О. М. Оптимізація адаптаційних можливостей людини: психофізіологічний

аспект забезпечення діяльності: [монографія]. Київ: Міленіум, 2004. 265 с.

9. Корольчук М. С., Крайнюк В. М. Теорія і практика професійного психологічного відбору: навч. посібник для студ. вищих навч. закл. Київ: Ніка-центр, 2006. 536 с.

10. Лефтеров В. О. Психологічні тренінгові технології в органах внутрішніх справ: [монографія: в 2-х т]. Донецьк: ДЮІ, 2008. Т. I.: Методологія психотренінгу та його використання у професійно-психологічному розвитку персоналу, задіяного в екстремальних видах діяльності, 2008. 242 с.

11. Магдисяк Л. І., Федоренко Р. П. Практикум психологічного консультування в юридичній сфері : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. III–IV рівнів акредитації. Луцьк: Вежа-Друк, 2019. 320 с.

12. Мельничук О. Б. Основи психоконсультування та психокорекції: навчальний посібник для студентів подвійних спеціальностей із спеціальністю «Практична психологія» та спеціалізацією «Соціально-психологічна реабілітація». Київ : Каравела, 2015. 390 с.

13. Мицько В. М. Специфіка дистанційного психологічного консультування. Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. № 1. 20011. С. 68-80.

14. Овсяннікова Я. О. Соціально-психологічний тренінг як засіб відновлення психологічної стійкості рятувальників ДСНС України : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. психол. наук : 19.00.09 «Психологія діяльності в особливих умовах». Х., 2010. 19 с.

15. Романчук О. Сім'я, що зцілює. Основи терапевтичного батьківства дітей, що зазнали скривдження та емоційного занедбання. Львів: Свічадо, 2016. 268 с.

16. Сміт П., Дирегров Е., Юле У. Діти і війна: навчання технік сцілення. Видавнича серія «Психологія, Психіатрія. Психотерапія». Львів. 2014. 86 с. URL: <https://tetyanapelekh.files.wordpress.com/2015/02/document-2.pdf>.

17. Сердюк Л. З., Чайка Г. В., Чиханцова О. А. Психологічні технології сприяння психологічному благополуччю особистості: методичні рекомендації. Київ–Львів, 2021. 68 с.

18. Технології професійної орієнтації населення в умовах ринку праці: кол. мон. Н. А. Побірченко, Н. І. Литвинова, В. В. Синявський [та ін.]. Київ: Педагогічна думка, 2011. 256 с.

19. Чепелева Н. В., Смульсон М. Л., Шиловська О. М., Гуцол С. Ю. Наративні психотехнології. Київ: Главник, 2017. 144 с. (Серія «Психологічний інструментарій»).

Додаткові джерела:

1. Сесія К. Роджерса і Глорії: <https://www.youtube.com/watch?v=HLGbxA1OgYU>
2. Сесія Ф. Перлза і Глорії: <https://www.youtube.com/watch?v=ECRs7CsHjis>
3. Сесія А. Елліса з Глорією:
4. https://www.youtube.com/watch?v=w2muuQXiCD4&list=RDLVHLGbxA1OgYU&start_radio=1&rv=HLGbxA1OgYU
5. Демонстраційна сесія з використанням методів монодрами: <https://www.youtube.com/watch?v=WeuMZ0Lr124>